

Sammanfattning

En arbetstagarrepresentant i ett aktiebolags styrelse har med stöd av fackligt tolkningsföretråde enligt förtroendemannalagen varit ledig med bibehållna anställningsförmåner för att genomgå en fem veckor lång bolagsstyrelseutbildning. Fråga om han enligt förtroendemannalagen har haft denna rätt till betald ledighet.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2005-04-13
StockholmDom nr 42/05
Mål nr A 12/04**KÄRANDE**Kommunala Företagens Samorganisation, KFS, Box 15005,
104 65 STOCKHOLMOmbud: arbetsrättsjuristen Eva Glückman, KFS Företagsservice AB, samma
adress**SVARANDE**

1. Svenska Transportarbetareförbundet, Box 714, 101 33 STOCKHOLM

2. Svenska Transportarbetareförbundet avd. 19, Norra Mälardalen,
Ängsgårdsgatan 13, 721 30 VÄSTERÅSOmbud för 1–2: förbundsjuristen Sofie Rehnström, Svenska Transport-
arbetareförbundet, adress som svarande 1**SAKEN**

Brott mot förtroendemannalagen

Mellan Kommunala Företagens Samorganisation (KFS) och Svenska Transportarbetareförbundet (förbundet) gäller kollektivavtal. Västra Mälardalens Renhållnings AB (bolaget) är medlem i KFS och därigenom bundet av detta avtal.

Bolaget är ett kommunalt bolag som ägs av kommunerna Köping, Arboga och Kungsör. Bolaget har till uppgift att inom ägarkommunerna samla in sopor, behandla sopor och tömma latrin. Bolaget har ett 50-tal anställda. Bolagets styrelse består av nio ledamöter. I bolagets styrelse ingår även arbetstagarledamöter enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda. Förbundets medlem K.S. sitter i bolagets styrelse som arbetstagarrepresentant.

Förbundets avdelning 19 anmälde K.S. till en fem veckor lång bolagsstyrelseutbildning som skulle pågå under veckorna 15, 34, 41 och 50 år 2003 samt vecka 4 år 2004. Förbundet gjorde gällande att K.S. under denna tid hade rätt att vara ledig med bibehållna anställningsförmåner. Bolaget hade en annan uppfattning och tvist uppkom. Efter den lokala förhandlingen utnyttjade avdelningen sitt tolkningsföreträde enligt 9 § förtroendemannalagen. Vid den centrala förhandlingen vidhölls tolkningsföreträdet. K.S. genomgick den aktuella utbildningen och fick under tiden lön.

KFS har väckt talan vid Arbetsdomstolen och yrkat att Arbetsdomstolen skall förplikta svarandeparterna att solidariskt till bolaget utge ekonomiskt skadestånd med 12 334 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen på beloppet 3 084 kr från den 27 augusti 2003, den 27 oktober 2003, den 23 december 2003 samt den 27 januari 2004, allt till dess betalning sker. Vidare har KFS

yrkat att Arbetsdomstolen förpliktar svarandeparterna att solidariskt utge allmänt skadestånd till bolaget med 5 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 12 februari 2004 till dess betalning sker.

Svarandena har bestritt yrkandena. De yrkade skadeståndsbeloppen och ränteyrkandena har vitsordats som skäliga i sig.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

KFS

Ledamöterna i bolagets styrelse är politiskt tillsatta och utses av ägar-kommunerna. Personalrepresentanterna har endast närvaro- och yttranderätt. Bolaget har ansett att det skulle påverka den politiska sammansättningen av styrelsen om personalrepresentanterna även skulle ha beslutanderätt. Att personalrepresentanterna saknar rösträtt är mycket vanligt i kommunägda företag. För bolagets del har det träffats en särskild överenskommelse om detta. Arbetstagarrepresentanter som saknar rösträtt anmäls inte till Bolagsverket som styrelseledamöter. Bolaget ser till att de nyvalda styrelseledamöter som så önskar får genomgå en styrelseutbildning om en halv–en hel dag. Detta gäller även personalrepresentanterna.

Vid tidpunkten för tvistens uppkomst hade inte K.S. några andra fackliga uppdrag utöver det att vara personalrepresentant i bolagsstyrelsen.

Förbundet anmälde K.S. till den aktuella utbildningen och gjorde gällande att han hade rätt till bibehållna anställningsförmåner enligt 7 § för-troendemannalagen. Bolaget bestred detta men medgav att en veckas betald ledighet kunde vara skälig och erforderlig för K.S:s fackliga uppdrag och anses avse den fackliga verksamheten på arbetsplatsen.

Den aktuella utbildningen är mycket omfattande. Innehållet i den första kursveckan får dock anses som användbart och relevant för det uppdrag som K.S. har. Den delen av utbildningen måste också anses som tillräcklig för att K.S. skall kunna fullgöra sitt uppdrag. I övrigt behandlar kursen ämnen såsom nyckeltalsanalys av egna företag, samhällsekonomi, EU och Sverige, ledarskap, media, investeringar, kris i företaget och EMU. En stor del av tiden ägnas åt grupparbeten. Kursinnehållet synes utgå från att kursdeltagarna har beslutanderätt i styrelsen. Kursinnehållet är mycket allmänt hållet och saknar till stor del anknytning till det uppdrag som K.S. har.

Bolaget bestred alltså att K.S. hade rätt att delta i kursen med bibehållna anställningsförmåner eftersom bolaget ansåg att utbildningen inte var nödvändig för att K.S. skulle kunna fullgöra sitt fackliga uppdrag. Kursen måste ställas i relation till det uppdrag som K.S. hade. Uppdraget var begränsat eftersom han inte hade någon beslutanderätt i styrelsen och därmed inte det ansvar som övriga styrelsemedlemmar har. Bolaget ansåg därför inte att det var rimligt att K.S. skulle genomgå en så pass omfattande kurs med

bibehållna anställningsförmåner. Kursens innehåll är vidare alltför vidlyftigt med hänsyn till den funktion som K.S. hade. Ett flertal av de ämnen som kursen behandlar rör sådant som K.S. inte kommer i kontakt med i sitt arbete. Detta gäller exempelvis EMU och ledarskap. Ledigheten stod inte i rimlig proportion till förhållandena på den egna arbetsplatsen eller till K.S:s uppgifter på denna. Vidare menade bolaget att kursen inte avsåg den fackliga verksamheten på den egna arbetsplatsen. Enligt bolaget gick innehållet i kursen långt utöver vad K.S. behövde för att fullgöra det fackliga uppdrag han hade. Detta med hänsyn till att han endast hade närvaro- och yttranderätt, att bolagets verksamhet är begränsad till ägarkommunerna samt att en stor del av innehållet i kursen är sådant som styrelsen över huvud taget inte kommer i kontakt med.

Sammanfattningsvis gör KFS med hänvisning till det anförda gällande följande. Det har inte varit erforderligt i den mening som avses i 6 § första stycket förtroendemannalagen för K.S. att delta i en fem veckor lång styrelseutbildning. Detta har inte heller varit skäligt med hänsyn till förhållandena på arbetsplatsen, vilket är en förutsättning för rätt till ledighet enligt 6 § andra stycket samma lag. Den aktuella kursen avser inte heller den fackliga verksamheten på K.S:s arbetsplats i den mening som åsyftas i 7 § samma lag. Mot bakgrund av det anförda har följaktligen tolkningsföreträdet utövats på ett felaktigt sätt. Svarandeparterna har insett eller uppenbarligen borde ha insett att K.S. inte haft rätt till betald ledighet. Därmed föreligger grund för skadeståndsskyldighet.

Svarandeparterna

Tidigare hade Svenska Kommunalarbetareförbundet avtals- och organisationsrätten inom LO-området för den aktuella arbetsplatsen. Transportarbetareförbundet övertog denna i början av 2000-talet.

I slutet av år 2002 beslutade förbundet, genom dess avdelning 19, att utse en arbetstagarrepresentant i bolagets styrelse. Kommunalarbetareförbundet hade tidigare en representant i styrelsen. Den personen blev medlem i förbundet och fortsatte att vara styrelserepresentant fram till sin pensionering. Avdelningen utsåg därefter K.S. till ny arbetstagarrepresentant i enlighet med de rutiner som gäller enligt förbundets arbetsordning. Detta anmäldes till bolaget som ett uppdrag enligt förtroendemannalagen. Efter en tid anmälde avdelningen K.S. till den aktuella utbildningen. Denna utbildning är enligt förbundets policy obligatorisk för de medlemmar som väljs som arbetstagarrepresentanter i bolagsstyrelser. När K.S. hade antagits till utbildningen ansökte han om ledighet med bibehållna anställningsförmåner. Bolaget meddelade, genom verkställande direktören B.B., att bolaget inte avsåg att bevilja ledigheten med betalning. Bolaget ansåg att en så omfattande utbildning inte behövdes för det aktuella uppdraget. Detta motiverades med att K.S. inte skulle ha rösträtt i styrelsen. Han skulle däremot ha yttrande- och förslagsrätt samt även rätt att få sin mening antecknad till protokollet.

Twisteförhandlingar inleddes mellan parterna. Ombudsmannen A.R. kontaktade förbundet i frågan. Förbundet hade inte tidigare stött på den situationen att arbetstagarrepresentanter sitter i bolagsstyrelser utan att ha rösträtt. Förbundet tvivlade på om detta verkligen kunde vara riktigt, och gjorde därför en utredning i frågan. Kommunalarbetareförbundet kontaktades både på lokal och central nivå. Det framkom att det var vanligt bland de kommunala bolagen att man antingen sökte dispens enligt 17 § lagen om styrelserepresentation för de privatanställda, eller träffade ett särskilt avtal, för att på så sätt få undantag från huvudregeln att arbetstagarrepresentanter skall ha rösträtt. Efter denna utredning fick förbundet acceptera denna ordning. Från kommunalarbetareförbundets sida uppgavs också att man brukade skicka sina medlemmar på den omtvistade utbildningen och att några problem inte brukade uppstå om rätt till betald ledighet för dem som deltog i kursen. Förbundet kontrollerade inte riktigheten av den sistnämnda uppgiften.

Utifrån den utredning som förbundet hade gjort, och mot bakgrund av hur förbundet tillsätter styrelserepresentanter och vilka krav som förbundet har på dem, ansåg förbundet att det var skäligt att K.S. skulle få gå den omtvistade utbildningen. Förbundet utövade därför sin rätt till tolkningsföreträde i tvisten. K.S. genomgick kursen under de veckor som KFS har redogjort för. Han är alltså arbetstagarrepresentant i bolagets styrelse. I dag har han även andra fackliga uppdrag. Så var dock inte fallet vid tidpunkten för tvistens uppkomst.

Förbundsstyrelsen har antagit en policy om hur förbundet skall arbeta med frågor som rör uppdragen att vara styrelserepresentant i aktiebolag. Sådana uppdrag har hög prioritet i förbundet. Policyn innehåller bl.a. föreskrifter om hur styrelserepresentanter skall utses, vilken utbildning de skall genomgå och vad förbundet kräver av dem i fråga om exempelvis rapportering, vilket ansvar de har gentemot bolaget och förbundet samt vilka frågor som skall betraktas som särskilt viktiga. Förbundsstyrelsen har bestämt att samtliga styrelserepresentanter skall genomgå den i målet aktuella utbildningen. Utbildningen är en förbundsgemensam LO-kurs som har anordnats i drygt 26 år. Vid de aktuella kurstillfällena deltog medlemmar från förbundet samt medlemmar från Skogs- och Träfacket. Varje år brukar förbundet ha en omgång av denna kurs enbart för förbundets medlemmar. Genom åren har ca 500 av förbundets medlemmar genomgått utbildningen. Förbundet har inte tidigare haft några centrala tvister om rätt till ledighet eller rätt till betald ledighet med anledning av någon medlems deltagande i denna kurs.

Sammanfattningsvis gör svarandeparterna gällande följande. Det bestrids att ledigheten avsåg facklig verksamhet som saknade anknytning till arbetsplatsen, att ledigheten inte var erforderlig för det fackliga uppdraget eller att ledighetens omfattning inte var skälig med hänsyn till förhållandena på arbetsplatsen. Det utövade tolkningsföreträdet har alltså inte inneburit någon felaktig tillämpning av förtroendemannalagen. För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att svarandeparterna har föranlett en felaktig tillämpning av lagen bestrids ändå skadeståndsyrkandena på den grunden att svarandeparterna varken insett eller uppenbarligen bort inse detta.

Domskäl

Twisten m.m.

Twisten gäller om K.S., som är arbetstagarrepresentant i bolagets styrelse, hade rätt att med stöd av förtroendemannalagen vara ledig med bibehållna anställningsförmåner för att genomgå en bolagsstyrelseutbildning som pågick i sammanlagt fem veckor. KFS har gjort gällande att det varken var erforderligt för det fackliga uppdraget eller skäligt med hänsyn till förhållandena på arbetsplatsen att K.S. var ledig med betalning. Vidare har KFS hävdad att den aktuella kursen inte avsåg den fackliga verksamheten på K.S:s arbetsplats.

Svarandeparterna har för sin del hävdad att ledigheten var erforderlig för det fackliga uppdraget, att ledighetens omfattning var skälig med hänsyn till förhållandena på arbetsplatsen samt att ledigheten avsåg facklig verksamhet på den egna arbetsplatsen.

Parterna har även olika uppfattningar i frågan om skadeståndsskyldighet kan åläggas svarandeparterna för felaktigt utnyttjat tolkningsföretråde.

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på KFS:s begäran förhör under sanningsförsäkran hållits med verkställande direktören i bolaget B.B. På svarandeparternas begäran har vittnesförhör hållits med ombudsmannen A.R., studieombudsmannen G.J., L-Å.A., kursansvarig för den aktuella kursen, samt ombudsmannen i Svenska Kommunalarbetsareförbundet J.J. KFS har vidare åberopat den aktuella kursplanen som skriftlig bevisning.

Något om förtroendemannalagen

Enligt 6 § första stycket förtroendemannalagen har en facklig förtroendeman rätt till den ledighet som fordras för det fackliga uppdraget. Ledigheten får dock inte, enligt paragrafens andra stycket, ha större omfattning än vad som är skäligt med hänsyn till förhållandena på arbetsplatsen. Enligt 7 § skall den facklige förtroendemannen vid ledighet som avser den fackliga verksamheten på förtroendemannens egen arbetsplats ha rätt till bibehållna anställningsförmåner. Om tvist uppkommer om bl.a. de nu nämnda bestämmelserna har arbetstagarorganisationen enligt 9 § tolkningsföretråde, dvs. arbetstagarorganisationens mening om lagens rätta innebörd skall då gälla intill dess tvisten slutligt prövats. En arbetstagarorganisation kan enligt 10 § andra stycket åläggas att utge skadestånd om den föranlett en felaktig tillämpning av lagen och har insett eller uppenbarligen borde ha insett felaktigheten.

Av motivuttalanden till förtroendemannalagen (prop. 1974:88 s. 163 f.) kan utläsas bl.a. följande om de aktuella ledighetsreglerna. En utgångspunkt för rätten till ledighet är att ledigheten får tas ut enbart i en utsträckning som behövs för det fackliga uppdraget. Den skall också falla inom ramen för det fackliga uppdrag som förtroendemannen har. Ledigheten bör också stå i

rimlig proportion till förhållandena på arbetsplatsen och till förtroendemannens uppgifter på denna. En avvägning skall därför göras mellan de fackliga behoven och arbetsgivarens motstående intressen. Vid bedömningen av vad som sålunda är skälig ledighet bör de fackliga behoven bedömas mot bakgrund bl.a. av antalet arbetstagare på arbetsplatsen, arbetsstyrkans sammansättning, anställningsförhållandena, arbetets art och arbetsplatsens beskaffenhet. För att förtroendemannen skall ha rätt till bibehållna anställningsförmåner krävs att den fackliga insatsen på ett naturligt sätt faller in under den fackliga verksamhet som gäller den egna arbetsplatsen. Vad beträffar fackliga kurser erfordras att utbildningen har direkt betydelse för den fackliga verksamheten på förtroendemannens egna arbetsplats.

Av det anförda framgår att bedömningen av vad som i det enskilda fallet utgör skälig och erforderlig ledighet för deltagande i en facklig utbildning måste göras mot bakgrund av omständigheterna i det fallet.

K.S:s uppdrag

Som framgått bestod K.S:s fackliga uppdrag i att vara arbetstagarledamot i bolagets styrelse enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda. Av 11 § i denna lag framgår att, om inte annat följer av lagen, vad som är föreskrivet i annan lag eller författning om styrelseledamot och styrelsesuppleant i ett företags styrelse skall tillämpas på arbetstagarledamöter och suppleanter för sådana ledamöter.

I aktiebolagslagen anges bl.a. vilka uppgifter och vilket ansvar en bolagsstyrelse har. Av bestämmelser i 8 kap. framgår att en styrelse har till uppgift exempelvis att svara för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter, att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation, att företräda bolaget och teckna dess firma samt att utse en verkställande direktör.

Om inte annat skall gälla i särskilt fall har alltså en arbetstagarrepresentant samma uppgifter och ansvar som övriga styrelseledamöter. I detta fall har emellertid den berörde arbetstagarledamoten, enligt en särskild träffad överenskommelse, inte någon rösträtt i styrelsen. K.S. får alltså inte delta i en omröstning då beslut fattas. Det har framkommit att han däremot har rätt att närvara och yttra sig vid styrelsesammanträdena samt också rätt att få sin mening antecknad till protokollet.

Den aktuella kursen

Den omtvistade kursen riktar sig till nyvalda arbetstagarrepresentanter i bolagsstyrelser som är medlemmar i något LO-förbund. Den har anordnats av LO sedan lång tid tillbaka. Enligt svarandeparterna är kursen enligt förbundets policy obligatorisk för varje förbundsmedlem som är nyvald till arbetstagarrepresentant i en bolagsstyrelse.

Av utredningen framgår sammanfattningsvis följande om kursens innehåll. Den första veckan behandlade bl.a. lagen om styrelserepresentation och

aktiebolagslagen. Innehållet i denna kursvecka ansåg även bolaget vara relevant och ändamålsenligt för K.S:s fackliga uppdrag. Under den andra kursveckan togs frågor om ekonomisk redovisning upp. Deltagarna fick i stor utsträckning syssla med nyckeltalsanalyser för det bolag de representerade. Den andra kursveckan innehöll också ett kortare avsnitt om samhällsekonomi samt Sverige och EU. Under den tredje kursveckan behandlades, efter en repetition av ”det ekonomiska kretsloppet” frågor om planering och budgetering. En stor del av tiden ägnades åt ett grupparbete där deltagarna fick göra en budget för ett fiktivt företag. Den fjärde kursveckan ägnades åt frågor om hur ett aktiebolag leds, hur medier bör hanteras samt om överväganden inför investeringar i ett bolag. Deltagarna fick i ett grupparbete göra investeringskalkyler för ett fiktivt företag. En representant från förbundet talade om lagar och avtal. Under den femte och sista kursveckan fick deltagarna i ett datoriserat företagsspel tillämpa de kunskaper de hade förvärvat under kursens gång. Frågor om samhällsekonomi, EU och EMU behandlades också. En inbjuden gäst talade om ledarskap och framtid.

Den lärare som ledde den aktuella kursen, L-Å.A., har berättat bl.a. följande. Han har lett liknande kurser i omkring 15 år. Kursdeltagarna är i allmänhet mindre insatta i vad aktiebolagslagen innehåller och innebär. För många är uppdraget att vara arbetstagarrepresentant i ett aktiebolags styrelse ett annorlunda fackligt uppdrag och de flesta saknar relevanta bakgrundskunskaper i t.ex. ekonomiska frågor. Eftersom ett bolags ekonomi ofta diskuteras och budgeten förhandlas i styrelserna är det viktigt att arbetstagarrepresentanterna har goda kunskaper om bl.a. nyckeltal och budget. Vidare är det viktigt att veta hur ett aktiebolag leds eftersom styrelsen har inflytande över denna fråga. Enligt hans uppfattning påverkar frågor om EU och EMU alla företag och sådan kunskap är därför relevant för alla kursdeltagare. Uppbyggnaden av och innehållet i kursen skiljer inte på om deltagarna har rösträtt i bolaget eller inte, eller om de sitter i en styrelse för ett stort eller litet aktiebolag. Kraven på och ansvaret för ledamöterna är desamma.

Är K.S. berättigad till betald ledighet?

KFS har till stöd för sin ståndpunkt i tvisten anfört att den aktuella utbildningen är mycket omfattande och behandlar sådana ämnen som K.S. inte kommer i kontakt med i sitt uppdrag. Enligt KFS går innehållet i kursen långt utöver vad K.S. behöver för att fullgöra uppdraget, framför allt med hänsyn till att han inte har någon rösträtt i styrelsen. KFS har vidare framhållit att bolagets verksamhet är begränsat till att avse avfallshantering i de tre ägarkommunerna.

Svarandeparterna har på sin sida bl.a. framhållit att uppdraget att vara arbetstagarledamot har hög prioritet i förbundet och att detta gäller oavsett om ledamoten har rösträtt eller inte.

KFS anser alltså att det förhållandet att K.S. saknar rösträtt har en särskild betydelse för frågan om han skall ha rätt till betald ledighet för den aktuella kursen. KFS synes mena att detta förhållande innebär att behovet av utbildning för en sådan ledamot inte är lika stort eftersom denne inte har

något ansvar för besluten. Frågan om vilka bolagsrättsliga eller andra rättsliga konsekvenser som följer av att på det sätt som skett här ingå i ett bolags styrelse och delta i dess arbete men utan att ha rösträtt har inte närmare belysts i målet. Parterna synes emellertid överens om att K.S:s uppdrag har sin grund i den särskilda lagen om styrelserepresentation för de privatanställda. Det får därmed förutsättas att hans deltagande i styrelsen, såsom föreskrivs i den lagen, syftar till att ge de anställda insyn i och inflytande på företagets verksamhet. Som framgått av det tidigare sagda har K.S. närvaro- och yttranderätt i styrelsen och rätt att få sin mening antecknad till protokollet. Arbetsdomstolen anser att det mot denna bakgrund inte finns skäl att låta det förhållandet att K.S. saknade rösträtt inverka på bedömningen av hans rätt enligt förtroendemannalagen till betald ledighet för att genomgå den omtvistade utbildningen.

Som framgår av den tidigare redovisningen av vissa motivuttalanden till förtroendemannalagen förutsätts för rätt till betald ledighet för utbildning att utbildningen har direkt betydelse för förhållandena på arbetsplatsen. Arbetsdomstolen har i avgörandet AD 1976 nr 35, som innehåller flera principiella uttalanden kring ledighetsreglerna i förtroendemannalagen, uttalat att detta inte innebär att rätten till bibehållna anställningsförmåner skulle bortfalla bara av det skälet att utbildningen kan få betydelse även i andra sammanhang även om det väsentliga syftet med utbildningen dock bör vara att stärka förtroendemannens förmåga att handlägga uppkomna frågor på arbetsplatsen. Ett deltagande i en facklig kurs kan, uttalade domstolen vidare, vara av direkt betydelse för den fackliga verksamheten på arbetsplatsen även om deltagandet inte kan anses vara nödvändigt för att det fackliga uppdraget över huvud taget skall kunna utföras. Domstolen framhöll dock att det fanns en gräns för hur omfattande och djupgående en utbildning får vara för att kunna omfattas av rätten till betald ledighet. En sådan gräns, som följer av skälighetsregeln i 6 § andra stycket, låg enligt domstolen i att om utbildningen i ett visst ämne blir mer omfattande än som är rimligt med hänsyn till den aktivitet den tar sikte på, förlorar den också den direkta betydelsen för den fackliga verksamheten på arbetsplatsen.

Av redovisningen av kursinnehållet framgår att en del av utbildningen ägnas åt en genomgång av lagen om styrelserepresentation och aktiebolagslagen samt allmänt om att sitta i en styrelse. Denna del av kursen har utan tvekan direkt betydelse för K.S:s uppdrag och det har inte heller ifrågasatts av arbetsgivarsidan att han för denna del har rätt till betald ledighet enligt förtroendemannalagen.

Härutöver ägnas en stor del av kursen åt att behandla olika ekonomiska frågor, inbegripet grupparbeten kring frågor om nyckeltalsanalys, investeringskalkyler och budgetarbete. Med utgångspunkt i de uppgifter som en styrelse generellt sett har att hantera måste, enligt domstolens mening, utbildning i hithörande frågor vara värdefull. Detta har också framhållits av L-Å.A. Även av B.B:s uppgifter framgår att bolagets styrelse behandlade bl.a. budgetfrågor, bokslutsfrågor och frågor om större investeringar. Hon har dock framhållit att styrelsen inte arbetar med nyckeltalsanalyser utan i stället med delårsbokslut och uppföljningar. Det har inte framkommit att

K.S. sedan tidigare skulle ha genomgått någon annan utbildning i hithörande frågor. Enligt domstolens mening måste även de ämnen som i nu behandlade delar ingått i kursen anses vara av det slaget att de i och för sig har haft en direkt betydelse för K.S:s uppdrag. Domstolen återkommer till frågan huruvida omfattningen av utbildningen i dessa delar också varit skälig.

Angående ämnet ledarskap har i vittnesförhöret med L-Å.A. framkommit att detta kursmoment behandlade frågor om hur ett aktiebolag leds. Bl.a. mot bakgrund av att styrelsen har ett visst inflytande över sådana frågor enligt aktiebolagslagen får även en viss utbildning i dessa hänseenden anses vara relevant. Det kan vidare konstateras att detta kursmoment synes ha behandlats under endast en liten del av den totala kurs tiden.

De kursavsnitt som gäller de mera allmänna ämnena samhällsekonomi, media, EU och EMU ter sig däremot enligt domstolens mening av mindre betydelse för K.S:s uppdrag. Inte minst gäller detta mot bakgrund av att bolagets verksamhet är begränsad till tre svenska kommuner och avser avfallshantering med därtill hörande frågor, även om delar av EU-rätten utan tvekan får genomslag i den miljörelaterade verksamhet som bolaget bedriver. Även dessa kursavsnitt synes emellertid ha behandlats förhållandevis kortfattat.

Som KFS har framhållit framstår den aktuella utbildningen i sin helhet som lång och omfattande. Den synes också ligga på en förhållandevis hög nivå. De ekonomiska frågorna ges, som framgått, ett mycket stort utrymme och en betydande del av tiden ägnas åt grupparbeten och praktiska övningar i dessa ämnen. Frågan är då om det kan ses som rimligt med en så pass omfattande utbildning i hithörande frågor med hänsyn till det uppdrag som K.S. har. Utbildningens omfattning i sig i dessa delar kan tala emot att så är fallet. Vidare behandlas som anförts ovan på kursen även andra moment, om än förhållandevis kortfattat, som synes ha en mera perifer betydelse för arbetet i bolagets styrelse. Domstolen beaktar därvid att det inte rör sig om ett stort bolag och att det sysslar med en avgränsad verksamhet inom ett begränsat geografiskt område.

Som framkommit är utbildningen centralt anordnad av LO och den tar direkt sikte på nyvalda arbetstagarrepresentanter i bolagsstyrelser. Det har också framkommit att det är den utbildning som förbundet erbjuder sina nyvalda styrelseledamöter. Kursen har arrangerats i många år och deltagarna kommer enligt L-Å.A. från hela "LO-sfären". Även om en utbildning kan te sig väl tilltagen för en viss förtroendemans utbildningsbehov får det, som domstolen tidigare uttalat, ibland accepteras att en utbildning blir något mer omfattande än vad som är motiverat när någon annan alternativ utbildning inte står till buds (AD 1979 nr 126). Det torde inte heller vara möjligt att exakt utforma en utbildning på central nivå som är gemensam för flera förbund på ett sådant sätt att denna svarar mot varje enskild kursdeltagares behov. Vidare får enligt domstolens mening förutsättas, eftersom den aktuella utbildningen har bedrivits i många omgångar, att den har ett sådant innehåll och en sådan omfattning att den i huvudsak motsvarar det behov av utbildning som en nyvald arbetstagarrepresentant i allmänhet har för att fullgöra sitt uppdrag.

Vid en samlad bedömning av det anförda kommer Arbetsdomstolen till slutsatsen att ledigheten i detta fall varit i förtroendemannalagens mening såväl erforderlig som skälig och att den avsett den fackliga verksamheten på arbetsplatsen. K.S. har därmed haft rätt till ledigheten med bibehållna anställningsförmåner. Vid denna bedömning skall käromålet ogillas i dess helhet.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång skall KFS förpliktas att ersätta svarandeparterna för deras rättegångskostnader. Om beloppet råder inte tvist.

Domslut

1. Arbetsdomstolen avslår Kommunala Företagens Samorganisations talan.
2. Arbetsdomstolen förpliktar Kommunala Företagens Samorganisation att ersätta Svenska Transportarbetareförbundet och Svenska Transportarbetareförbundet avd. 19 för rättegångskostnader med fyrtioniotusen (49 000) kr avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Carina Gunnarsson, Lars Dirke, Kurt Eriksson, Kerstin Brodowsky, Agnes Günther, Jan Sjölin och Inger Efraimsson. Enhälligt.

Sekreterare: Anna Flodin